

Egy csepp lime

Turi Lilla illusztrációi
Dragomán György novellájához

RÉVÉSZ EMESE

Magvető Kiadó, Budapest, 2019, 32 oldal

281 szó. Úgy süvít a levegőben, mint egy kilőtt puskagolyó. Az első és utolsó szó között pedig „Khalid” „mosolyog”. Eolvasni pár perc csupán, hűvöse aztán lassan árad szét a gyomorban. Külön kötetre vajmi kevés, de egy képeskönyvre éppen elég sűrű szöveg Dragomán György *Jég* című novellája.

A Turi Lilla által illusztrált kötet megjelenése igazi kuriózum. Képeskönyv felnőtteknek, ahol az irodalmi szöveg teret enged a képek sodró tömegének. Ha készülnek is ilyen művész-könyvek, aligha jutnak túl a műtermek falain. A Magvető Kiadót dicséri, hogy nem nyeste meg az illusztrációkat, nem szorította őket a megszokott illedelmes keretek közé, hanem feltételezte, hogy miként a szövegben, úgy a rajzokon is minden okkal van jelen. (Amiben nyilván Dragomán György irodalmi tekintélye is szerepet játszott.) A végeredmény minden- esetre meggyőző és lehengerlő. A Gyomai Kner Nyomdában készült kötet négyzetes formá- tuma, viszonylag nagy, 23×23 centis mérete és kiváló színminősége hagyja érvényesülni a színes rajzokat.

A szabad tér elengedhetetlen ahhoz, hogy a színpompás krétarajzok működésbe lépjenek. Turi Lilla rajzai elnagyolt, színes firkák, impulzív, gomolygó, tarka vonalkötegek. Csupa lüktető életerő, áradó mozgás, harsány és kirobbanó életöröm. Annak a színes, zajos világnak a megtestesítője, amibe a Szíriából villámlátoga- tason vendégeskedő zenész, Khalid Európába érkezik. Vagy inkább olyan, amilyennek ő ide csöppenne érzékeli. Egy szabad, gondtalan, békés világ, ahol az emberek koncertekre járnak, és ahol a szabadelvű értelmiségi szalonjaiban pralinét majszol, és éjszakai bárókban gintonikot szopogat jéggel. A jó illusztráció nem kíséri a szöveget, mert a jó irodalmi szövegnek semmi szüksége támasztékra, hanem új dimenziókat nyit mellette. Turi Lilla rajzai pontosan ezt teszik, betekintést engednek a néző-olvasónak a tömört és sűrű szöveg hasadékaiba, láthatóvá téve az írásban csak sugallt, saját világunkkal párhuzamos másikat. Az egész kötet lüktető feszültsége abból a kettősségből fakad, ahogy a szöveg utalásaiból felvilanó háborús világ iszonyatát elfedi ez a már-már hisztérikus firkagombolyag és harsogó színorgia, ami saját

színpompájának derűjébe fulladva képtelen elképzelni a pusztító háborút, mert nincsenek is rá képei. Az a háború *innen* nézve láthatatlan.

A rajzok firka jellegű, vázlatosan formátlan karaktere nagyfokú művészi spontaneitást feltételez, miközben az egész kötet vizuális szerkezete messzemenőig átgondolt az első vonástól az utolsóig. Turi Lilla rajzsorozata tudatosan dolgozik a novella kettős idő- és térszerkezetével túpontosan jelölve ki hangsúlyokat, csúcspontokat és szüneteket. Az első oldalpár kimetszi az elbeszélés keretét, a repülő érkezése és távozása között megszabott rövid, négynapos intervallumot, amikor Khalid Európában koncerteket ad. Innen fókuszál az elutazás napját megelőző utolsó estére, amely Európa valamelyik meg nem nevezett nagyvárosi értelmiségi szalonjában zajlik. A búcsúeste fesztelen, pralinés csevején ütnek rést Khalid rövid utalásai a szülőhazájában zajló háborúra. Ahogy az egész kötet folyamán, Turi itt sem használ sötét, komor színeket, a piaci terrormerényletek, a családi veszteségek és a vegyi fegyverek ugyanazzal a már-már derűs, karikatu- riztikus stílussal kapnak formát, mint az európai jelen többi mozzanata. Idézetek csupán, a vérvörös alapon kirajzolódó képbuborékokban úsznak, és kipukkannak, ahogy a megfoghatatlan dolgok szoktak. És a helyükön ott marad Khalid rémületes mondata: „Nem tudni, mi lesz.” Turi kötetében két helyen alkalmaz képek nélküli, kézírásos szöveget: itt, az elbeszélés középtengelyében és lezárásakor. Az üres oldalpáron vörös kézírással megjelenő mondat drámai csúcspont, a jövő elképzelhe- tetlen mértékű hiánya, amihez nem rendelhető kép, ami társtalanul és értelmezhetetlenül függ a társasági zsvajv karneváli kavalkádjában.

Ebből a zsvajvból fókuszál az elbeszélés arra a gintonikra, melyet a gondos pincér „az ő szír barátjának” kever a legjobb alapanyagokból. Az ital készítésének folyamata a 14 képes oldalpár egyharmadát uralja, kiemelve Khalid szubjektív, megélt idejének kimerevített pillanatát. Az italkészítés mives rituáléjának minden egyes összetevője önálló oldalpárt kap. Mindeközben a lüktető színek és zsvajvjó hangok mellé eleven ízel- ményeket társít – a csobogó Tanquaray kesernyős ízét, a citrom savanyúságát, a narancs édesét és egy csepp lime zamatát. A szövegben is egyenként megnevezett ételek a képek által formát adnak a pillanat materiális valóságának, szenzuális gyönyörének, érzéken tapint- hatóvá téve a különbséget az itt elérhető *van* és a másik világban Khalidra váró *nincs* között. Így kap egyetlen csepp lime rajza az üres oldalpáron képdramaturgiailag

rendkívüli jelentőséget a két párhuzamos jelen feloldhatatlan ellentétét kioltó kimerevített időpillanat centrumaként.

Turi Lilla rajzai mesteri módon dolgoznak a szöveggel a mondatok sűrű szövetét olykor kifeszítve, máskor összehajtogatva. A könyv lineárisan kibontakozó képsorozatában magabiztosan teremt cezúrákat: az oldalpárok telítettsége és üressége, a totálképek és közeli éles váltakozása drámai eszközzé válik; sűrít, lassít és fókuszál, kifejezve a történet belső feszültségét adó kettősséget. Laza és ideges vonalrajzával képes érzékeltetni a jazz lüktetését, a társaság zsigongását, a beszélgetést megakasztó zavart hallgatást és a főhős befelé fókuszáló belső csendjét, melyben már csak az ital csurranása, a tonik sistergése, a jég zörgése és a lime üvegesen visszhangzó cseppje hallatszik. A jég így válik

metaforikus elemmé, szimbolizálva a biztonságos jelen gyors elillanását, az emberélet törékenységét. Utolsó szavaihoz, mellyel a „legerősebb” alkoholt kéri, az olvadó jég efemer képe társul.

Turi Lilla a hazai könyvillusztráció egyik sokat ígérő reménysége. A Műegyetem építészmérnöki karának elvégzése után 2019-ben Rofusz Kinga tanítványként tanult a Corvin Rajziskolában. Ott készült ez a munkája, amivel még az év őszén elnyerte az 1. Budapesti Illusztrációs Fesztivál Legjobb pályakezdő illusztrátor-díját. Kirobbanóan impulzív, fesztelen rajzstílusa élesen különbözik mindattól, amit az elmúlt években gyakran modorossá konszolidálódott hazai könyvillusztráció képviselt. Most Cambridge-ben tanul könyvillusztráció szakon – merthogy ott van ilyen. Rajzai a magyar könyvillusztráció lehetséges jövőképét vetítik elénk. Olyan jövőt, amelyben van helye a kortárs irodalmi illusztrációnak, és amelyben az irodalmi szöveggel társuló kép része a kortárs művészeti szcénának.